

Na vědeckém odkazu Jaroslava Buriana se výrazně odrazila dvojitá tvář jeho školitele i podněty jeho alma mater, kde žila tradice strukturalismu, reprezentovaná Romanem Jakobsonem i těmi, kdo jej při předválečné habilitaci podpořili, jako např. Frank Wollman. Zvláště je to patrné na jeho habilitačním spisu *Románová díla Maxima Gorkého*, obhájeném v Brně r. 1966. Rukopis je uložen v knihovně FF, takže je dostupný každému zájemci. Je zajímavé, jak zcela jiné jsou v něm nově napsané vstupní a závěrečné kapitoly, věnované vývoji žánru románu s přihlédnutím k dostupné francouzské či německé literatuře, než stěžejní analýza díla M. Gorkého, poplatná vulgárně sociologickým postupům 50. let, i když s některými korekcemi, reagujícími na kritické podněty českého prostředí, např. na studie Zdeňka Mathausera, s nimiž se Burian ztotožňoval. Práce zůstala neotřesena. Burian totiž začal psát zcela jinak. Markantním dokladem jsou dvě studie vydané v letech 1967-68 ve Sborníku prací FF BU, kde jejich autor navazuje na silné zdroje brněnské komparatistiky. Burian se v nich zabývá zdroji ruského románu 20. století, jež nachází nejen v Maximu Gorkém, ale i v Borisu Pilňakovi, Valerii Brjusovovi či Andreji Bělem. Studie z r. 1968 sleduje vývoj ruského románu po Říjnové revoluci, včetně podnětů ruské formální školy, zaměřené proti dogmatismu v literární vědě. Při analýze sovětského románu 30. let pisatel zdůrazňuje významné podněty žánru reportáže, vyhovující požadavku dokumentárnosti, vedoucí k rozkvětu malých forem, pro toto období typických. V podobném duchu jsou psány Burianovy příspěvky na kongresy slavistů i jeho četná vystoupení na československých i zahraničních konferencích a přednášky za jeho pobytu v Leedsu. Ve výuce na FF se jubílant zaměřoval hlavně na tzv. stříbrné období ruské literatury, jež bylo jeho naturelou nejbližší.

Burianovy organizační schopnosti a velkorysost se projevila při výkonu akademických funkcí. R. 1965 se stal vedoucím nově vzniklé katedry ruské a sovětské literatury, kterou vedl až do svého předčasného úmrtí. V době, kdy působil jako lektor češtiny na pařížské Sorboně (18. 11. 1975-7. 7. 1980), jej v Brně zastupoval doc. Miroslav Mikulášek. V lednu r. 1970 se Burian s přehledem zapojil do práce

proděkana pro vědu a výzkum (do srpna 1973), kde dovedl s úspěchem proplout obtížným terémem utužujícího se normalizačního procesu. Bylo jisté i jeho zásluhou, že politický teror nedopadl na brněnskou Filozofickou fakultu tak tíživě, jak tomu bylo na Karlově univerzitě. To byl nepochybně pozitivní přínos jeho moskevského školení, kde byl jeho kolegou v aspirantúře pozdější známý disidentský spisovatel Andrej Siňavskij, píšící v zahraničí pod pseudonymem Abram Terc. Po letech se sešli na Sorboně, která Siňavského r. 1973 pozvala po jeho sedmiletém politickém věznění v SSSR a nabídla mu místo profesora ruské literatury. Jaroslav Burian si v té době doma vytvořil rozsáhlou disidentskou knihovnu, o jejíž existenci však věděli jen jeho nejbližší. Za svých pravidelných letních pobytů v Brně, kdy aktivizoval svoji funkci vedoucího katedry, se o této skryté části svého pařížského pobytu z pochopitelných důvodů nijak nešifil. Rozuzlení přišlo zcela nečekaně a krutě. Dne 7. července 1980 jej jeho bytná, blízká disidentským kruhům, nalezla v pokoji mrtvého. Když do Paříže přijela po nepředstavitelných potížích jeho žena, policie jí nedovolila zapečetěnou rakev otevřít. Moskvanka z rodiny vysoce postaveného politického činitele tak nabyla přesvědčení, že její muž byl zlikvidován. Smrt osmapadesátiletého docenta, který byl v době svého úmrtí zcela zdravý, tak zůstává stejně záhadná jako náhlé úmrtí Maxima Gorkého, jehož dílem se Jaroslav Burian zabýval po celý život.

D. KŠICOVA

Vladimír Blažek (20. 9. 1930 - 20. 3. 2002)

Významná osobnost brněnské Filozofické fakulty a československého kulturního a společenského života šedesátých let Vladimír Blažek pocházel z rodiny levicově orientovaného učitele Oldřicha Blažka, který byl za války za svou účast v odboji nacistickým režimem popraven. Vladimír Blažek po maturitě studoval v Sovětském svazu a po návratu na brněnské Filozofické fakultě dlouhá léta učil filozofii. Na podzim roku 1968, v onom po-

divném mezičase před příchodem dlouhého bezčasí, už nepřednášel, měl na práci mnoho jiných věcí, za které musel záhy z fakulty odejít. Po odchodu do emigrace dosáhl pozoruhodného publicistického úspěchu v prestižním německém tisku. Po listopadu 1989 se začal do Brna vracet a načas opět na Filozofické fakultě učil – sociology, filozofy, politology. Přednášel o současném Německu, o jeho kultuře, politice a filozofii. A vždy, když do Brna přijel, potřeboval hlavně mluvit s přáteli, často u dobrého jídla a vína, jehož byl poučeným znalcem, ptát se, co se u nás děje a co si o tom myslíme.

V jeho pojetí byla filozofie vždy obrácena k člověku ve společnosti – přemýšlel o institucionálním systému, o moci a jejím zneužití, o osobních a skupinových zájmech, o rozplývání viny a možnostech pomsty a trestu, o smíření a občanské důvěře. Odpovědi na své otázky hledal v evropské a světové kultuře. Pohyboval se v ní s přirozenou samozřejmostí, opřenou o hlubokou znalost evropských literatur a niterný vztah k literatuře české, z níž měl rád, pokud vím, zejména Karla Tomana a Karla Čapka. Miloval knihy, byly pro něho vždy základními kulturními činy, stavebními kameny vzdělanosti. Byl si vědom toho, že kultura a politika jsou v Evropě úzce propojeny, že hovořit o kultuře znamená hovořit o politice a že politické úvahy nelze v Evropě vést mimo kulturu. Obracel se ke kultuře, protože byl přesvědčen, že kultura ví, zná příčiny i modely řešení. Herbartova slova „Máme-li kulturu, je naší vlastí Evropa“ pro něho znamenala povinnost kulturu tvořit, šířit a hájit. Měl v tom ostatně blízko k celé řadě našich básníků, spisovatelů, učitelů a publicistů.

Byl u nás významným spolutvůrcem pozoruhodného fenoménu, kterému někdy říkáme léta šedesátá a pražské jaro. Přispíval pravidelně do Hosta do domu a Literárních novin, pozdějších Literárních listů a Listů. Jejich čtenáři čekali netrpělivě na jeho články, úvahy, glosy a zápisníky. Bylo o čem diskutovat, čím se inspirovat, o čem přemýšlet. Na pozoruhodnou úroveň u nás pozvedl kulturní a politickou publicistiku.

Naplnil svrchovaně posláním, které v evropské kultuře spojujeme s úlohou intelektuála. Věděl, že smělost, o níž má člověk především usilovat, je smělost uvidět a pochopit cetku ja-

ko cetku, symbol jako symbol, skutečnost jako skutečnost. Měl odvahu vystupovat proti aroganci moci, proti fundamentalismům a fanatismům všeho druhu, proti hotovým pravdám, neoprávněným jistotám, myšlenkové lenosti a mravní lhostejnosti. Stavěl proti strašné síle ignorance, netolerance, slepé zloby a nejávisiti v nás samých autonomní kritické myšlení, které mu zastupovala věda, umění, filozofie a nezávislá žurnalistika. Věděl, že nemůže vychýlený svět zvedat do rovné polohy, ale chtěl žít rovně ve vychýleném světě. Až masarykovsky znějící jeho slova o tom, že největší revoluce je systematické studium, systematická kritika a systematická, trpělivá práce.

J. ZOUHAR

Doc. MUDr. Vladimír Schejbal, CSc. osmdesátník

Narodil se dne 14. ledna 1930 v Chocni, v rodině právníka vyznávající ideály Masaryka a Československé republiky.

Vystudoval chrudimské gymnázium a maturoval v roce 1949. Jako mladý zrající gymnaziální student těžce prožíval válečná protivenství a jako většina mladých studentů těsně poválečné doby věřil v návrat demokracie, kterou tehdy zosobňoval prezident Beneš. Jeho humanitní vzdělání, smysl pro spravedlnost a ochranu slušných lidí dobré vůle mu však v následujících letech totality jedné strany život zkomplikovaly.